

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Enheten för kulturmiljö
Kersti Lilja
08-785 42 48

Meddelande

1 (4)

Datum
2011-08-17

Beteckning
432-08-94255

Stiftelsen Nordiska museet
Att: Christina Mattsson
Box 27820
115 93 Stockholm

delgivningskvitto

**Byggnadsminnesförklaring av Villa Lusthusporten,
Djurgården 1:1, Stockholm**

Nordiska museet har, efter ett regeringsbeslut 2005-12-15, övergått från Statligt byggnadsminne till att bli byggnadsminne enligt 3 kap. 1 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (KML). Skyddsbestämmelser, nedan, har 1993-06-24 fastställts av regeringen. Länsstyrelsen utfärdar härmed förklaring om detta.

Skyddsbestämmelser för Villa Lusthusporten, Djurgården 1:1:

1. De på bifogade situationsplan med nr 1-3 numrerade byggnaderna får inte rivas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I huvudbyggnaden, nr 1, får ingrepp inte göras i stomme, ursprunglig planlösning eller äldre fast inredning.
3. Byggnaderna ska underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten ska utföras med traditionella byggnadsmaterial, färger och metoder på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
4. I byggnadsminnet ingår även trädgården med omgivande mur och staket. Muren och staketet ska underhållas så att de inte förfaller.
5. Det på situationsplanen med särskild linje avgränsade skyddsområdet får inte ytterligare bebyggas. I trädgården får inte sådana åtgärder vidtas med mark och vegetation att miljöns karaktär förvanskas. Ursprungliga tillbehör till trädgården får inte tas bort.

Motivering till byggnadsminnesförklaringen

Villa Lusthusporten, som även kallas Wicanderska villan ligger som ett landmärke mitt emot Nordiska museet vid Djurgårdsbron och entrén till Djurgården. Den stora grosshandlarvillan präglas en ombyggnad år 1898 och är utförd i en slags medeltidsromantisk stil med torn, spiror och burspråk och rik jugenddekor. Villan har stora arkitekturhistoriska och arkitektoniska värden, de senare förstärks av dess placering. Den staketomgärdade och parkliknande tomten med villan, stallet och trädgårdsmästarbostaden har stora pedagogiska och miljöskapande värden. Villa Lusthusporten har samhällshistoriska och

2011-08-22 beslut
Kopia till If: BM-reg. An / jh

socialhistoriska värden kopplade till dess roll under Stockholmsutställningen år 1897 varpå den inköptes av en vid tiden känd affärsman som gav den sitt nuvarande utseende och slutligen övergången till den första svenska institutionen för folklivsforskning.

Historik

Djurgården var ursprungligen inhägnad kunglig jaktmark med entré genom flera portar. Under 1600-talet fanns här ett lusthus som gav namn åt den närliggande porten. Djurgården blev under 1800-talet ett uppskattat friluftsområde för stockholmarna. Här låg då värdshuset Lusthusporten, även kallat Blå Porten, som brann ner 1869.

År 1873 fick grosshandlare Alfred Brink arrendera marken och lät där året därpå bygga ett bostadshus efter arkitekterna Axel och Hjalmar Kumliens ritningar. Bröderna Kumlien hörde till tidens främsta arkitekter och ritade åtskilliga villor och stadshus, bl.a. Grand Hotell och Jernkontoret i Stockholm. Brinck fick även kungens tillstånd att utvidga tomten fram till Djurgårdsvägen samt att förutom villan uppföra ytterligare två byggnader på tomten. Huset som uppfördes i stram italienskt stil med hörntorn utgör stommen i den nuvarande huvudbyggnaden.

Under den stora Konst- och Industriutställningen 1897 användes villan som presskontor och polishäkte. Byggnaden såldes därefter till korkhandlaren Hjalmar Wicander som lät arkitekten Carl Möller rita om hus och område till sitt nuvarande utseende. Möllers arbete omfattade en i stort sett total om- och tillbyggnad av villan efter tidens ideal i medeltidsromantisk stil med rik jugenddekor. I samband med ombyggnaden år 1898 minskades tomten till förmån för bl.a. en allmän strandpromenad, och villan kringgärdades med ett järnstaket med två entréer vid den nya strandvägen i norr. På tomten uppfördes även nuvarande stallbyggnad och trädgårdsmästarbostad, även de ritade av Möller.

Terrassen åt Djurgårdsbrunnsviken och utbyggnaden vid entrén och entrétrappan, hörntornet, loggian och själva vindsvåningen är några av de tillbyggnader som kom till i samband med ombyggnaden år 1898. Den symmetriska fönsterindelningen och den tunga horisontalverkan utbyttes mot fri gruppering av fönster och en strävan efter oregelbundenhet i hela planeringen genom fri placering av byggnadsdelarna, såsom verandor, utbyggda fönster och torn. I samband med vindsvåningens påbyggnad försågs det nästan plana taket med höga gavlar och tornet i sydväst med en karnisformad takhuv uppbyggt av pelare. Den tidigare grå fasadfärgen ersattes med ljus gul och fönsteromfattningar, listverk och kapitäl blev fantasifullt dekorerade i en jugendmässig kalk- och sandstensornamentik. Speciellt den stora trappan och huvudentrén ornerades rikt. Bland huvudstadens invånare var villa Lusthusporten under flera decennier mer känd som "Kork-Wicanders villa".

År 1940 donerades Villa Lusthusporten till stiftelsen Nordiska museet och Institutet för Folklivsforskning inrättades. Villan anpassades därefter till den nya verksamheten som institution. Tidens funktionalistiska ideal innebar att byggnaden under 1940-talet genomgick en mycket hård ombyggnad då bl.a. fast inredning revs ut och ursprungliga väggmålningar och tapeter målades över. Under 1960-talet tillkom en ny inkörsport i den sydöstra delen av staketet mot Rosendalsvägen och staketet flyttades så att grindstugan numer utgör tomtens nordvästra begränsning. Byggnadens kulturhistoriska kvaliteter uppmärksammades på 1960-talet och år 1972 blev den skyddad som byggnadsminne. Man uppfattade nu ombyggnaden och anpassningen till kulturminnesvårdande institution på 1940-talet som okänslig.

Ärendets handläggning

Nordiska museet är byggnadsminne sedan 1972-12-03. Efter ett regeringsbeslut 2005-12-15 övergick byggnaden samt den s.k. Lusknäppen och Villa lusthusporten från Statligt byggnadsminne till byggnadsminnen enligt lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (KML). Skyddsbestämmelser fastställdes av regeringen 1993-06-24.

Upplysningar

Länsstyrelsen lämnar utan kostnad för ägaren råd och anvisningar i fråga om råd och underhåll.

Länsstyrelsen får vidare framhålla att om det finns särskilda skäl, kan Länsstyrelsen enligt 3 kap. 14 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid med skyddsbestämmelserna. Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäliga med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen skall utföras samt den dokumentation som behövs.

Maria Malmlof
Länsantikvarie

Kersti Lilja
1:e antikvarie

Kopia till

Mk (exp, kl, hla)
Riksantikvarieämbetet
Stockholms stadsmuseum
Byggnadsnämnden i Stockholms kommun
U.S. Lantmäterimyndigheten i Stockholms kommun

